

• ولادت و خاندان

آیت‌الله محمد‌هادی عبد‌خداییرحمه‌الله، در ۲۶ تیرماه ۱۳۱۷شمسی در مشهدمقدس در بیت علم و تقوا دیده به جهان گشود. پدرش آیت‌الله حاج شیخ غلامحسین تبریزی، از علمای برجسته و متقی مشهد و از شاگردان آیات عظام آخوند خراسانی، سید محمدکاظم یزدی و شیخ‌الشریعه اصفهانیرحمه‌الله بود که سالیان طولانی در تبریز و مشهد به فعالیت‌های علمی و تبلیغی و مبارزاتی مشغول بود و در مسجد جامع گوهرشاد به اقامه جماعت و نماز جمعه اهتمام داشت. مادرش نیز زنی مؤمنه و باتقوا از آل‌شهبندی بود که نقش مهمی در تربیت دینی فرزندان خود داشت.

برادران ایشان نیز همه از اهل علم و جهاد و مبارزه بودند و خاندان عبد‌خدایی با بسیاری از بیوت حوزوی مشهد مانند خاندان شهیدی، علم‌الهدی و حسینی سیستانی، ارتباط نسبی و سببی داشتند و شخصیت‌های حوزوی متعددی از این خاندان‌ها در حوزه‌های علمیه منشأ آثار و برکات شدند که هم‌اکنون نیز ادامه دارد.

• تحصیلات حوزوی

ایشان پس از تحصیلات ابتدایی و مقدماتی، در ۱۱ سالگی وارد حوزه علمیه مشهد شد و از محضر اساتید آن زمان همچون آیات: سید محمد موسوی‌نژاد (در ادبیات عرب)، غلامحسین تبریزی (والدش)، کاظم دامغانی، سید جلیل‌الدین حسینی، سیدعلی علم‌الهدی، سیدجواد خامنه‌ای، مجتبی قزوینی، هاشم قزوینی، حسین وحید خراسانی و دیگران بهره برد و سپس به‌مدت هفت‌سال در دروس خارج فقه و اصول آیت‌الله‌العظمی میلانیرحمه‌الله شرکت کرد. ایشان مدتی کوتاه نیز به حوزه علمیه قم رفت و از دروس آیات عظام سید محمدرضا گلپایگانی، میزهاشم آملی و سیدمحمد محقق دامادرحمه‌الله کسب فیض نمود و به مرتبه اجتهاد نایل آمد و به مشهدمقدس بازگشت.

او در طول دوران تحصیل در حوزه علمیه، با شخصیت‌های برجسته‌ای هم‌درس و هم‌دوره بود که مهمترین آنها مقام معظم رهبری است که درس معال‌الاصول را با یک‌دیگر در مدرسه علمیه سلیمان خان مباحثه می‌کردند.

• تحصیلات دانشگاهی

آیت‌الله عبد‌خداییرحمه‌الله همزمان با دروس حوزوی، دیپلم را اخذ نمود و پس از اتمام دروس حوزوی، بر اساس احساس وظیفه، وارد دانشگاه فردوسی مشهد شد و در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد در رشته الهیات و معارف اسلامی تحصیل کرد و از اساتید برجسته دانشگاه مانند آیات سید جلال‌الدین آشتیانی، شیخ جعفر زاهدی، محمد واعظ‌زاده خراسانی و استاد کاظم مدیرشانه‌چی بهره‌مند گردید.

ایشان برای ادامه تحصیل دوره دکتری در رشته فلسفه و کلام اسلامی، راهی دانشگاه تهران شد و در آنجا از محضر اساتید بزرگی چون آیات شهید مطهری و شهید دکتر مفتاحرحمه‌الله بهره برد و با زبان‌های خارجی مانند انگلیسی، عربی و ایتالیایی آشنایی پیدا کرد که این امر، در فعالیت‌های پژوهشی و بین‌المللی ایشان بسیار مؤثر بود.

• تدریس در حوزه و دانشگاه

ایشان در مدارس علمیه حوزه علمیه مشهد، به تدریس سطوح عالیه فقه، اصول، تفسیر، کلام، فلسفه و اخلاق و معارف اشتغال داشت و در دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، امام صادقعلیه‌السلام، فردوسی مشهد، جامعه‌المصطفی و دانشگاه روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه و سایر مراکز آموزش عالی، به تدریس دروس مرتبط با علوم اسلامی و فلسفه و کلام مشغول بود.

او همچنین به‌عنوان استاد راهنما و مشاور در پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دکتری در حوزه و دانشگاه نقش ایفا می‌کرد و تاکنون آثار علمی متعددی تحت اشراف ایشان به نگارش درآمده است.

• سوابق پژوهشی و تألیفات

آیت‌الله عبد‌خدایی دارای سوابق پژوهشی گسترده‌ای است و آثار متعددی در زمینه‌های مختلف علوم اسلامی و انسانی به نگارش درآورده است که در اینجا به آنها اشاره

عالم متعهد و آراسته به فضائل

مروری بر ابعاد زندگانی

عالم ربانی و متخلق

آیت‌الله محمد‌هادی عبد‌خداییرحمه‌الله

نویسندگان علیرضا نوروزی و مهدی معصومی

می‌کنیم.

الف) کتاب‌های منتشرشده

- اخلاق پزشک‌در ۲۲۲ صفحه ۲.جلوه‌گاه عرفان (شرح مناجات شعبانیه) در ۳۲۶ صفحه ۳.جلوه‌هایی از معارف اسلامی در ۲۷۲ صفحه. (مجموعه سخنرانی‌ها و مقالات ارائه‌شده در کنفرانس‌های بین‌المللی و دانشگاه‌ها و مجلات خارجی در کشورهای ایتالیا، فرانسه و اسپانیا) ۴.اشراف بر کتاب الاسرة فی رحاب-القرآن والسنة و نگارش مقدمه آن در ۴۹۱ صفحه، ۵.خاطره‌ها از سنت پیتر و واتیکان در ۵۴۴ صفحه، ۶.نبایش (شرح دعای کمیل)؛ جلوه‌های قرآنی در مناجات علوی در ۴۳۰ صفحه، ۷.الگوها و اسوه‌ها (داستان‌هایی از سیره اقتصادی رسول‌اکرمصلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و دخت گرمی ایشان علیه‌السلام در ۲۰۶ صفحه، ۸.گلزار توحید (بیان اعتقادات و معارف توحیدی در قالب شعر) در ۲۲۶ صفحه، ۹.مدیریت خانواده (تدبری در آیه ۳۴ سوره نساء) در ۳۶ صفحه، ۱۰.برگی زرّین از عرفان اسلامی (شرح زیارت امین‌الله) در ۲۵۸ صفحه، ۱۱.تفسیر آیات‌الرحمن (جلوه‌هایی از آیات الهی، تفسیر سوره روم) در ۳۰۱ صفحه، ۱۲.حکمت قرآنی در ۳۷۴ صفحه، ۱۳.مرآة‌العرفان (شرح المناجاة‌الشعبانیه) (به زبان عربی): همکاری در تدوین فهرست برای کتاب «الفهرست شیخ طوسیرحمه‌الله».

ب) کتاب‌های منتشرنشده

علاوه بر آثار منتشرشده، ایشان آثار ارزشمندی نیز دارد که هنوز به چاپ نرسیده؛ اما برخی از آنها آماده چاپ می‌باشد که به آنها اشاره می‌شود.

- رسول‌الله فی کلام‌الله، تفسیر بخشی از آیات‌الاحکام، تفسیر بخشی از آیات‌العقائد، علوم‌ی در مورد قرآن کریم، فلسفه سیاسی در نهج‌البلاغه، مقامات عارفانه؛ ترجمه و شرح مقامات العارفین ابن‌سینا، تفسیر سوره مبارکه حجرات، یهود و مسیحیت، شرح و نقدی بر دیدگاه مسیحیت در مورد اسلام، اسلام و ادیان دیگر، بر روی امواج، فروغ حق در نهج‌البلاغه، تقوای سیاسی در نهج‌البلاغه، نظام مالی در حکومت اسلامی دین، مدرنیسم و پست‌مدرنیسم، قاعده‌لاضرر و بهداشت محیط، مجموعه مقالات به زبان ایتالیایی، خیر و شر از نظر آفرینش (رساله دکتری)، تقریرات دروس اساتید خود، مجموعه مقالات و مصاحبه‌ها.

ج) مقالات

استاد عبد‌خدایی مقالات متعددی منتشر کرده است که در اینجا به مهمترین آنها اشاره می‌شود.

- مذهب-مدرنیسم- پست‌مدرنیسم، زبان انگلیسی، سال ۲۰۰۰، منتشرشده توسط مؤسسه caritaZalitica.
- توحید الهی ۱، زبان ایتالیایی، ژانویه سال ۹۹، منتشرشده توسط مجله Puro-islam-II.
- توحید الهی ۲، زبان ایتالیایی، اکتبر سال ۹۹، منتشرشده توسط مجله Puro-islam-II.
- اسلام راستین، زبان ایتالیایی، آوریل سال ۲۰۰۰، منتشرشده توسط مجله Puro-islam-II.
- قاعده لا‌ضرر و بهداشت محیط زیست، مجله علمی پژوهشی دانشکده الهیات مشهد، شماره ۳۳ و ۳۴، سال ۱۳۷۵.
- فروغ حق در نهج‌البلاغه، مجله علمی پژوهشی دانشکده الهیات مشهد، پائیز و زمستان سال ۱۳۷۹.
- تقوای سیاسی در نهج‌البلاغه، مجله علمی ترویجی مشکاة، شماره ۶۸ و ۶۹، زمستان سال ۱۳۷۹، ص ۱۶۷-۱۸۹.
- نگاهی به عرفان اسلامی با الهام از قرآن و عترتصلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، مجله علمی ترویجی مشکاة، شماره ۷۸، بهار سال ۱۳۸۲، ص ۲۹-۷۰.
- لقای الهی، پیام جاویدان (رؤیت معنوی)، شماره ۵، سال ۱۳۸۳.

- علم الهی و نقش تربیتی ایمان در آن، سال ۳۲، شماره ۱۱۹، تابستان ۱۳۹۲.

- حضور الهی، مجله علمی ترویجی مشکاة، شماره ۸۹، سال ۱۳۸۴.ص ۳۰-۱۸.
- فروغ بی‌پایان، نگاهی از مسیحیت به ساحت مقدس پیامبر اعظمصلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، مجله علمی ترویجی مشکاة، شماره ۹۲ و ۹۳، پاییز و زمستان سال ۱۳۸۵، ص ۵۶-۲۵.
- شیر زن کربلا در قصرالخضراء، مجله علمی ترویجی مشکاة ، سال ۳۷، شماره ۱۳۹، تابستان ۱۳۹۷.
- فروغی از اخلاص در مکتب وحی و نغمه‌های شاعرانه، مجله علمی ترویجی مشکاة، شماره ۸۲، بهار سال ۱۳۸۳، ص ۴۴-۲۱.
- درخشش علم و عصمت دراثمه اطهارصلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، مجله علمی ترویجی مشکاة، شماره ۷۲ و ۷۳، پاییز و زمستان سال ۱۳۸۰، ص ۲۹-۷.
- نقش ایمان در پزشکی و درمان، در کتاب مجموعه مقالات سمینار دیدگاه‌های اسلام در پزشکی، سال۱۳۷۱.

- نظام مالی در حکومت اسلامی، در مجموعه مقالات سمینار دیدگاه‌های اسلام در پزشکی.
- قدرت الهی، مجله علمی ترویجی مشکاة، شماره ۱۱۰، بهار۱۳۹۰.

- نهاد فقا‌هت از منظر قرآن کریم، ۲۰ شورا در مکتب وحی و ولایت، ۲۱. شورا در مکتب وحی و ولایت. ۲۲. انسجام اسلامی و راهکارهای آن. ۲۳. پژوهشی در آموزش عالی. ۲۴. جهان‌بینی عرفانی حافظ. ۲۵. بداء جلوه‌ای از اراده الهی. ۲۶. شخصیت حضرت مسیحصلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و نقش ایشان در جهان از دیدگاه اسلام. ۲۷. جلوه‌گاه عرفان؛ برداشتی از صحیفه سجاده‌یه که در سمینار شیراز ارائه شد. ۲۸. تجلی کرامت انسانی در دولت مهدویعلیه‌السلام که در سمینار قم ارائه شد. ۲۹. سیمای خورشید که در سمینار حضرت زهراعلیها‌السلام ارائه شد. ۳۰. حکمت اسلامی، مقاله و سخنرانی که در سمینار اداره ارشاد اسلامی در تهران ارائه و منتشر شد. ۳۱. آموزش‌های غیرکلاسیک و ریشه‌های مکتبی آن که در همایش دانشکده علوم تربیتی در مشهد ارائه شد.

• حضور در کن‌گروه‌ها و کنفرانس‌های داخلی و بین‌المللی

ایشان در کنار فعالیت‌های علمی و پژوهشی خود، سخنرانی‌های متعددی در کن‌گروه‌ها، سمینارها و کنفرانس‌های علمی داخلی و بین‌المللی داشته است و مقالات متعددی را در نشست‌های معتبر جهانی از جمله نشست‌های یونسکو، یونیدو، بین‌المجالس در فنلاند و دانشگاه‌های معتبر اروپایی و در کشورهایی چون فرانسه، ایتالیا، اسپانیا، فنلاند، کانادا، انگلستان، سوریه و امارات ارائه نموده است.

• فعالیت‌های تبلیغی و مبارزاتی

آیت‌الله عبد‌خدایی از پیشگامان منبر و خطابه بوده و از سال‌های پیش از انقلاب، فعالیت‌های تبلیغی و انقلابی گسترده‌ای در داخل و خارج کشور داشته است. او با وجود ممانعت‌های شدید ساواک، سخنرانی‌های متعددی در تهران و سایر شهرها ایراد کرده و نماز جماعت و جمعه را در مسجد گوهرشاد مشهد و حتی در منزل خود به‌صورت یک حرکت مذهبی انقلابی برگزار می‌کرد.

از بنیان‌گذاران بسیج در خراسان و از همراهان امام خمینیرحمه‌الله در پاریس (سال ۱۳۵۷ش) همچنین با شهید نواب صفویرحمه‌الله هم‌فکری و با‌وی ملاقات‌هایی داشته است. سخنرانی‌های تأثیرگذار در تبیین مواضع انقلاب اسلامی و افشای جنایات رژیم پهلوی را به‌جهانیان در مجمع جهانی اسلامی لندن، تالار دانشگاه و برلینون،

خراسان، در مدیریت و هدایت نهادهای علمی و فرهنگی و حوزوی کشور؛

سه‌دوره نماینده مردم خراسان در مجلس شورای اسلامی (دوره‌های اول، دوم و چهارم)؛ یازدهمین سفیر جمهوری اسلامی ایران در واتیکان (از ۱۴ اردیبهشت ۱۳۷۶ تا ۱۳۷۹)؛ معاونت فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی خراسان در آغاز انقلاب، نمایندگی روحانیت در این نهاد، عضویت در کمیته معارف به ریاست مقام معظم رهبری و مسئولیت اجرایی دفتر مرکزی نمایندگان مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها و عضویت در مجمع مشورتی مدیران استانی و شهری؛

عضو مجلس خبرگان رهبری (دوره پنجم) و عضو کمیسیون‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و هیأت اندیشه‌ورز این مجلس، در مراکز تصمیم‌گیری عالی کشور؛ عضو هیأت تحریریه مجلات علمی و ترویجی از جمله «مشکاة» و «نهج‌البلاغه».

• ارتحال

آیت‌الله حاج شیخ محمد‌هادی عبد‌خداییرحمه‌الله، سرانجام پس از عمری جهاد، تدریس، تألیف و خدمت به دین و نظام اسلامی و پس از گذراندن یک دوره بیماری، در سحرگاه جمعه ۱۰ بهمن ۱۴۰۴شمسی در فانی را وداع گفت و به دیار باقی شتافت.

پیکر مطهر این عالم مجاهد روز شنبه ۱۱ بهمن با حضور با شکوه علما، حوزویان و عموم مردم تشییع شد و پس از اقامه نماز از سوی آیت‌الله سیداحمد علم‌الهدی، نماینده محترم ولی‌فقیه در خراسان رضوی و امام جمعه مشهد، در رواق دارالزهرا حرم مطهر، به خاک سپرده شد.

در پی رحلت این شخصیت برجسته، رهبر معظم انقلاب اسلامی و جمعی از علما، مسئولان کشوری و فرهنگی، پیام‌های تسلیتی صادر کردند و درگذشت ایشان را به خاندان عبد‌خدایی و شاگردان و ارادتمندان ایشان تسلیت گفتند. یادش گرامی و راهش پررهرو باد.

• پیام تسلیت مقام معظم رهبری

متن پیام تسلیت رهبر معظم انقلاب اسلامی به شرح ذیل می‌باشد:

بسم الله الرحمن الرحيم
با تأسف و تأثر خبر درگذشت عالم متعهد، جناب حجت‌الاسلام آقای حاج شیخ محمد‌هادی عبد‌خدایی را دریافت کردم. ایشان از دوستان دیرین اینجانب و آراسته به فضائل و در سال‌های متمادی در تهران و مشهد و نیز در خارج کشور منشأ خدمات ارزشمند بودند. به خاندان محترم عبد‌خدایی تسلیت عرض می‌کنم و مغفرت الهی و علو درجات برای ایشان مسألت می‌نمایم.

سیدعلی خامنه‌ای- ۱۴۰۴/۱۱/۱۱